

Резиме 16

Септември, 2016 година

Јавни набавки

Набавки од договорни субјекти во секторски опфатените дејности

СОДРЖИНА

- [Контекст на набавките во секторските дејности](#)
- [Кога се применува Секторската директива?](#)
- [Кои субјекти подлежат на примената на Секторската директива?](#)
- [Опфатени дејности](#)
- [Кои видови договори се опфатени?](#)
- [Финансиски прагови на ЕУ](#)
- [Постапки за јавни набавки](#)
- [Алатки за набавки](#)
- [Исклучоци специфични за секторот на опфатените дејности](#)
- [Исклучок од член 34](#)
- [Правни лекови](#)
- [Дополнителни информации](#)

Одобрено за објавување од Карен Хил, раководител на програмата СИГМА

Контекст на набавките во секторските дејности

Поимот „договорни субјекти во секторски опфатените дејности“ најчесто се користи за да се опишат организациите кои обезбедуваат услуги (на пример, снабдување со вода, електрична енергија, гас или транспорт) за заедницата како целина, обично преку фиксни мрежи. Во многу земји-членки, дејностите во опфатените сектори им се доверени на владини организации кои се јавни субјекти. Меѓутоа, во некои земји-членки, субјектите кои работат во секторот на опфатените дејности се потполно приватни претпријатија кои не спаѓаат во дефиницијата на договорен орган за целите на Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор¹ (Директивата). Во други земји-членки, може да има комбинирана економија, односно приватни и јавни субјекти да работат во исти пазари на секторски опфатени дејности.

Овие разлики претставуваа проблем за органите на Европската унија (ЕУ) кога тие го разгледуваа регулирањето на јавните набавки во пазарот на секторски опфатените дејности. Во земјите-членки каде што договорните органи работеа во секторски опфатените дејности, во принцип, немаше причина зошто тие не би биле опфатени и со системот на јавните набавки утврден во директивите. Меѓутоа, овој систем не ги „опфаќаше“ приватните друштва, а постоеја и одредени дилеми дали истите воопшто да се опфатат. Органите на ЕУ не можеа едноставно да им ги наметнат правилата на секторските договорни субјекти во државна сопственост бидејќи тоа ќе создадеше нееднаква положба, што ќе ја нарушеше конкуренцијата и земјите-членки не беа подготвени да преземаат такви нецелосни мерки.

Друга причина за регулирање на субјектите кои работат во овие сектори беше затворената природа на пазарот во некои земји-членки, каде што постоењето или доделувањето на посебни или ексклузивни права од страна на државата ќе создадеше монополска ситуација којашто би ја ограничила конкуренцијата. Конкуренцијата, исто така, е ограничена и од фактот што изградбата на фиксните мрежи е скапа, но нивното одржување и стопанисување е релативно евтино. За овие мрежи може да се потребни и права на премин кои обично се скапи или од административен аспект тешко се добиваат. Оваа ситуација создава долгорочна, монополска предност за операторот кој прв ќе воспостави таква мрежа. Во оваа ситуација, треба да се заштити јавниот интерес (интересот на сите корисници на услугата, особено во врска со вредноста на парите) преку пропишување на посебни правила за начинот на кој операторите во секторските дејности (јавни или приватни) ги организираат своите набавки, покрај другите прописи со коишто може да се уредуваат нивните инвестиции и работење.

Во почетокот на деведесеттите години, законодавецот на ЕУ изнајде начин како да ги примени правилата за јавни набавки во секторски опфатените дејности. Тоа го направи со посебна Директива за јавни набавки во секторски опфатените дејности (Директива 90/531/ЕЕЗ), со која јасно стави на знаење дека правилата на ЕУ за набавка на стоки, услуги и работи не се ограничени само на секторските органи во државна сопственост, туку и на приватните друштва кои дејноста ја вршат врз основа на посебни или ексклузивни права. Таквиот пристап продолжи и потврден е во Секторската директива од 2014 година².

Основниот аспект во јавниот и приватниот сектор е степенот на изложеност на договорните субјекти на влијание од државата и дали таквото влијание се врши преку директна контрола или е индиректно (на пример, моќ на државата да го контролира доделувањето и функционирањето на посебни или ексклузивни права на приватни друштва). Во овој контекст, треба да се спомене дека телекомуникацискиот сектор беше регулиран, но целосната либерализација на пазарот кон крајот на деведесеттите и почетокот на двеилјадитите години доведе до одлука да се отстрани овој сектор од регулативата согласно со Секторската

¹ Директива 2014/24/ЕУ за јавни набавки и за укинување на Директива 2004/18/ЕЗ, 26 февруари 2014 година.

² Директива 2014/25/ЕУ за набавки на субјектите кои работат во секторите за водоснабдување, енергетика, транспорт и поштенски услуги и за укинување на Директива 2004/17/ЕЗ, 26 февруари 2014 година.

директива од 2004 година³. Покрај тоа, согласно со истата Секторска директива од 2004 година, опфатена дејност беше и истражувањето за нафта или гас. Меѓутоа, тоа е исклучено од Секторската директива од 2014 година бидејќи овој сектор постојано беше предмет на голем конкурентен притисок и затоа дисциплината на јавните набавки наметната со правилата за јавни набавки на ЕУ повеќе не е потребна.

Правилата за секторските дејности беа усвоени во посебна директива бидејќи одредбите се пофлексибилни од оние во Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор. Беше прифатен фактот дека субјектите во секторски опфатените дејности работат во покомерцијален пазар, така што, иако треба да се почитуваат основните начела на јавните набавки, исто така, неопходно е да се обезбеди одредено ниво на флексибилност за да се земе предвид реалноста на опкружувањето во кое се вршат соодветните дејности.

Според тоа, Секторската директива генерално пропишува помалку строги обврски за договорните субјекти од Директивата. Примерите вклучуваат: повисоки финансиски прагови, поширок спектар на опции во однос на времето и начинот на објавување на можностите за склучување договор, помала контрола над спроведувањето на фазите на утврдување способност и евалуација, како и користење пофлексибилни алатки за набавка од оние предвидени во Директивата. Овие обврски ја одразуваат покомерцијалната природа на дејноста и работењето на субјектите во секторските дејности во многу земји-членки. Се применуваат општите начела кои произлегуваат од Договорот, вклучувајќи ги и еднаквиот третман и транспарентноста⁴. Треба да се спомене дека, иако Секторската директива има пофлексибилни правила од Директивата, остануваат помал број разлики помеѓу двете групи правила споредено со директивите од 2004 година.

Кога се применува Секторската директива?

Важно е да се спомене дека Секторската директива се применува на договори во врска со одредени дејности само во четири опфатени сектори: водоснабдување, енергетика, транспорт и поштенски услуги.

Секторската директива се применува само (1) ако нарачувачот спаѓа во рамки на дефиницијата за договорен субјект во секторски опфатените дејности како што е утврдено во Секторската директива и (2) тогаш само до оној степен до кој договорниот субјект врши опфатена дејност дефинирана во Секторската директива и во врска со договори од определен вид. Кога се исполнети овие услови, Секторската директива се применува на определени видови договори ако вредноста на договорот е повисока од соодветниот финансиски праг на ЕУ.

Кои субјекти подлежат на примената на Секторската директива?

Дали одреден субјект спаѓа во дефиницијата на договорен субјект во секторски опфатените дејности на кого се применува Секторската директива не зависи од тоа дали субјектот е приватен или во државна сопственост. Тоа е поврзано со два фактора: дали субјектот врши одредена дејност („опфатена дејност“) и врз која основа ја врши таа дејност.

Постојат три вида на дефинирани субјекти:

- **Договорните „органи“:** Дефиницијата на договорен орган е иста како во Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор. Постојат два основни вида на договорен

³ Директива 2004/17/ЕЗ со која се усогласуваат постапките за набавки на субјектите кои работат во секторите за водоснабдување, енергетика, транспорт и за поштенски услуги.

⁴ Договор за функционирањето на Европската унија – консолидирана верзија на Договорот за функционирањето на Европската унија, *Службен весник на Европската унија*, С 326, 26.10.2012. Во резимето за јавните набавки на Договорот се упатува со кратенките „ДФЕУ“ или „Договорот“.

орган: „јавни органи“ и „тела регулирани со јавното право“. Судската практика за ова прашање доведе до флексибилна дефиниција. За повеќе информации, види Резиме на СИГМА за јавните набавки 3, *Договорни органи*.

- **Јавни претпријатија:** Поимот јавно претпријатие е дефиниран во Секторската директива како „претпријатие над кое договорните органи можат да вршат директно или индиректно доминантно влијание врз основа на нивната сопственост врз него, нивното финансиско учество во него или прописите што го регулираат.“
- **Субјекти кои работат врз основа на посебни или ексклузивни права:** Секторската директива, исто така, се применува и на субјекти кои спаѓаат во рамки на дефиниција од три дела. Тоа се субјекти кои:
  - не се договорни органи ниту јавни претпријатија;
  - како една од своите дејности вршат некоја од опфатените дејности наведени подолу:
  - работат врз основа на „посебни или ексклузивни права“ доделени од надлежен орган на земја-членка.

За оваа цел, „посебни или ексклузивни права“ се права доделени од надлежен орган на земја-членка преку некоја законска, регулаторна или управна одредба којашто има за цел да го ограничи вршењето на опфатените дејности на еден или повеќе субјекти и којашто значително влијае врз способноста на други субјекти да ја вршат оваа дејност. Меѓутоа, правата кои се доделени преку постапка во којашто е обезбедена соодветна објава во јавноста и чие доделување се заснова на објективни критериуми не се сметаат за посебни или ексклузивни права. Таквите постапки вклучуваат:

- постапки за јавна набавка со претходен повик за поднесување понуди, во согласност со Директивата 2014/24/EU, Директивата 2009/81/E3, Директивата 2014/23/EU или Директивата 2014/25/EU;
- постапки согласно со други правни акти на Унијата кои обезбедуваат соодветна претходна транспарентност за доделување одобренија врз основа на објективни критериуми. Овие постапки се наведени, заедно со поврзаните дејности, во Анекс II од Секторската директива. Примерите вклучуваат доделување одобрение за стопанисување со инсталации за природен гас и одобрение или покана за поднесување понуди за изградбата на нови постројки за производство на електрична енергија.

Кои се „опфатените дејности“?

Договорните субјекти кои спаѓаат во горенаведените дефиниции се опфатени со Секторската директива, но само до степен до кој вршат „опфатена дејност“ и само во врска со договори доделени за извршување на таа дејност.

Накратко, опфатените дејности се:

- **Водоснабдување:** Дејностите во врска со „снабдувањето со вода за пиење“ опфаќаат „поставување или стопанисување на фиксни мрежи наменети за обезбедување јавни услуги во врска со производство, пренос и дистрибуција на вода за пиење“ или снабдување со вода за пиење на таквите мрежи. „Фиксната мрежа“ може да се разграничи од другите методи на снабдување, како што е продажбата на флаширана вода, коишто не се опфатени со Секторската директива.

Договорите во врска со хидраулично инженерство, наводнување или дренажа на земјиште, како и отстранување или третман на отпадни води, исто така, може да бидат опфатени ако се доделени од субјект кој работи во дејноста на снабдување со вода за пиење.

- **Енергетика – гас, топлинска и електрична енергија:** Опфатените дејности се поставувањето или стопанисувањето на фиксни мрежи наменети за обезбедување јавни услуги во поглед на производство, пренос или дистрибуција на електрична енергија, гас или топлинска енергија. Исто така, опфатено е снабдувањето (генерирање/производство, промет на големо и трговија на мало) со електрична енергија, гас и топлинска енергија на таквите мрежи. Други дејности вклучуваат експлоатација на географска област заради истражувања и вадење јаглен или други цврсти горива и за вадење нафта и гас.
- **Транспортни услуги:** Опфатените дејности се некои, но не сите, транспортни услуги. Тука е вклучена експлоатацијата на географска област заради изградба и стопанисување со аеродроми, морски или внатрешни пристаништа или други терминални објекти за превозници и тоа по воздушен, морски или внатрешен воден пат. Исто така, опфатено е стопанисувањето со посебни видови транспортни мрежи со кои се обезбедуваат услуги за јавноста – железнички сообраќај, автоматизирани системи, трамвајска линија, тролејбус, автобус или жичарница.
- **Поштенски услуги:** Опфатените дејности се прием, сортирање, пренос и достава на поштенски пратки, како и други дефинирани услуги, на пример, услуги за управување со поштенски пратки и директна пошта на неадресирани пратки.

Секторската директива предвидува механизам за постапување во различните ситуации кога договорот е од „комбиниран“ вид: на пример, ако договорот вклучува повеќе опфатени дејности или дејности коишто се опфатени и со Секторската директива и со Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор.

Треба да се нагласи дека кога едно лице кое е договорен субјект во опфатените сектори врши дејности кои не се „опфатени дејности“, договорите кои ги доделува договорниот субјект во тој контекст не подлежат на Секторската директива. На пример, кога субјект што стопанисува со аеродром сака да додели договор за изградба и стопанисување на хотел кој не се наоѓа на локацијата на аеродромот, договорот нема да подлежи на Секторската директива. Тоа е резултат на фактот што „опфатената дејност“, односно изградбата и стопанисувањето на аеродромот, е географски ограничена. Слично, поставувањето на транспортна мрежа којашто не е наменета за обезбедување услуги за јавноста, како што е стопанисувањето со железничка линија за товарен транспорт само во рамки на локацијата на голема комерцијална фабрика, нема да подлежи на Секторската директива, бидејќи тоа е чисто комерцијална услуга којашто не се обезбедува во корист на јавноста. Треба многу да се внимава кога се утврдува дали во одредени околности договорот е опфатен или не е опфатен со Секторската директива.

Кои видови договори се опфатени?

Секторската директива опфаќа три основни вида договори за:

- работи
- стоки
- услуги: сите услуги се целосно регулирани освен ако се „услуги од олеснителниот режим“ или ако спаѓаат во рамки на еден од исклучоците.

За повеќе информации околу дефиницијата на договори за јавна набавка на работи, стоки и услуги и услуги од олеснителниот режим види Резиме на СИГМА за јавните набавки 4, *Договори опфатени со Директивите за јавни набавки*.

Колкави се финансиските прагови на ЕУ за договори кои подлежат на Секторската директива?

Соодветните финансиски прагови на ЕУ се повисоки во Секторската директива од праговите кои се применуваат на договорите опфатени со Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор. Финансиските прагови се утврдуваат за период од две години. Праговите за периодот од 1 јануари 2016 година до 31 декември 2017 година се 5.225.000 евра за договори за јавна набавка на работи, 418.000 евра за договори за јавна набавка на стоки и услуги, како и 1.000.000 евра за социјални и други посебни услуги. За ажурирани вредности на праговите, види ја веб-страницата Еуропа⁵.

Со детални одредби е пропишан начинот на кој се пресметува вредноста на договорите за посебни видови договори и посебни ситуации. Главните цели на одредбите поврзани со пресметката на вредноста на договорите е да се обезбеди дека постои вистинска и транспарентна првична процена на вредноста на договорот што ќе се додели и дека договорниот субјект не се обидува да ја избегне примената на Секторската директива, на пример со делење на условот или договорот на помали пакети или договори под вредносниот праг.

Види, исто така, Резиме на СИГМА за јавните набавки 5, *Разбирање на финансиските прагови на ЕУ*.

Постапки за јавни набавки

Секторската директива пропишува пет основни постапки за јавна набавка:

- отворена постапка,
- ограничена постапка,
- постапката со преговарање со претходен повик за поднесување понуди,
- конкурентен дијалог,
- партнерство за иновации.

Договорните субјекти може да ја користат отворената постапка, ограничената постапка или постапката со преговарање со претходен повик за поднесување понуди. Опциите се исти како оние во Секторската директива од 2004 година. Земјите-членки, исто така, мора да обезбедат дека договорните субјекти може да ги користат постапките со конкурентен дијалог или партнерство за иновации. Кога е дозволено преговарање не се применуваат никакви услови за користењето на овие конкурентни постапки. Според тоа, договорните субјекти може да изберат која било од петте постапки.

Договорните субјекти, исто така, имаат флексибилност во однос на начинот на објавување, притоа овој процес во Секторската директива се нарекува „повик за поднесување понуди“.

При спроведување на отворена постапка, договорните субјекти немаат избор и мора да користат оглас за доделување договор за јавна набавка.

⁵ http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation/index_en.htm#t1

При спроведување ограничена постапка или постапка со преговарање со претходен повик за поднесување понуди, договорните субјекти може да изберат да користат еден од следните три начини:

- оглас за доделување конкретен договор за јавна набавка,
- годишно „периодично индикативно известување“,
- оглас за постоењето на квалификациски систем.

При спроведување постапка со конкурентен дијалог или партнерство за иновации, договорните субјекти имаат два избора:

- оглас за доделување конкретен договор за јавна набавка,
- оглас за постоењето на квалификациски систем.

Се применуваат законските рокови и мора да се користи оглас во стандарден формат и да се објави во *Службениот весник на Европската унија (Сл. весник на ЕУ)*.

Спроведување на постапката за јавна набавка: Одредбите од Секторската директива коишто го опфаќаат спроведувањето на постапката за јавна набавка обично се помалку детални и помалку строги од правилата кои важат за класичниот јавен сектор. На пример, нема исцрпна листа на критериуми за утврдување способност, освен кај договорните субјекти кои се и договорни органи. Покрај тоа, постојат и одредби кои овозможуваат рокот за поднесување понуди да се определи со заеднички договор. Сепак, договорните субјекти се должни да ги почитуваат општите начела за да се обезбеди еднаков третман и транспарентност и да не се наруши конкуренцијата.

Алатки за набавки

Договорните субјекти може да користат повеќе алатки за набавки:

Квалификациски системи: Квалификацискиот систем е уникатен за Секторската директива. Тоа е систем, објавен во *Сл. весник на ЕУ*, во рамки на кој економските оператори кои се заинтересирани да склучат договор со договорните субјекти се пријавуваат да бидат регистрирани како потенцијални даватели на одредени услуги, стоки или работи. Користејќи однапред дефинирани и објавени критериуми за утврдување способност, договорниот субјект ги регистрира сите или некои од овие економски оператори во својот квалификациски систем. Регистрираните економски оператори формираат база за одредени работи, стоки или услуги од којашто договорниот субјект може да ги извлече оние оператори кои се поканети да поднесат понуда или да преговараат за договорите.

Рамковни спогодби: Рамковна спогодба е аранжман објавен во *Сл. весник на ЕУ* каде што еден или повеќе економски оператори се назначуваат како учесници во рамката по поднесувањето и евалуацијата на информациите од фазата на утврдување на способноста и на понудите. Со рамковната спогодба се утврдуваат условите кои ќе го регулираат доделувањето на договори, особено во поглед цената и, ако е можно, количините. Откако ќе се воспостави рамковната спогодба, нема понатамошни обврски за објавување во *Сл. весник на ЕУ* при доделувањето на поединечните договори согласно со условите од рамковната спогодба.

Тој процес е многу полесно регулиран во Секторската директива отколку во Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор. Не постојат детални одредби со коишто се опфаќа начинот на воспоставување или функционирањето на рамковните спогодби. Времетраењето на рамковната спогодба за договорни субјекти во секторски опфатените дејности, генерално, не може да биде подолго од осум години, а може да биде пократко. Секторската директива пропишува дека времетраењето може да надмине осум години само „во исклучителни и

соодветно оправдани случаи, особено со предметот на рамковната спогодба“. За повеќе информации во врска со рамковните спогодби во јавниот сектор, види Резиме на СИГМА за јавните набавки 19, *Рамковни спогодби*.

Динамични системи за набавки: Динамичен систем за набавки е комплетно електронски процес за набавки кои често се користат. Максималното времетраење на системот не е дефинирано. Се користи ограничената постапка за да се изберат економски оператори, кои може да се пријават за учество во системот во секој момент преку поднесување пријави за учество. Ако договорниот субјект сака да додели договор преку динамичен систем за набавки, тој ги поканува сите прифатени учесници или учесници коишто биле прифатени за одредена категорија на работи, стоки или услуги да поднесат понуда за секоја поединечна набавка. Види, исто така, Резиме на СИГМА за јавните набавки 11, *Алатки за јавни набавки*, како и Резиме на СИГМА за јавните набавки 17, *Е-набавки*.

Електронски аукции: Електронската аукција е електронски процес којшто овозможува поднесување нови цени (изменети надолу), односно поднесување нови елементи на понудите по првичната целосна евалуација на понудите. Електронските аукции се вршат во последната фаза од постапката за јавна набавка којашто до таа точка биле спроведена во согласност со некоја од стандардните постапки за јавна набавка пропишани во Секторската директива. Види, исто така, Резиме на СИГМА за јавните набавки 11, *Алатки за јавни набавки*, како и Резиме на СИГМА за јавните набавки 17, *Е-набавки*.

Конкурси за избор на идејно решение: Спроведувањето на конкурсите за избор на идејно решение е уредено со посебни одредби. Правилата за оваа постапка се слични со оние коишто се применуваат за јавниот сектор.

Исклучоци специфични за секторот на опфатените дејности

Секторската директива предвидува исклучоци специфични за секторот за неколку опфатени дејности врз основа на практичните аспекти поврзани со набавката или со степенот на конкурентност на тие пазари. Таквите исклучоци се применуваат во однос на набавката на гориво и енергија за производството на енергија и за набавката на вода за обезбедувањето услуги за водоснабдување.

Секторската директива содржи повеќе исклучоци коишто се применуваат во секторот на опфатените дејности:

- **Дејности надвор од ЕУ:** Секторската директива не се применува за договори коишто договорните субјекти ги доделуваат за цели различни од вршењето на нивните опфатени дејности или „за вршење такви дејности во трета земја, во услови коишто не вклучуваат физичка употреба на мрежа или географска област во рамки на Европската унија“.
- **Поврзани друштва:** Кога претпријатијата се состојат од повеќе друштва во заедничка сопственост и меѓусебно зависни, Секторската директива пропишува посебен исклучок за набавките коишто се вршат меѓу нив во одредени околности. Тие се третираат како „интерни“ договори, познати како „трансакции во рамки на групата“.
- **Заеднички вложувања:** Секторската директива не се применува за договори доделени преку заедничко вложување, формирано исклучиво од страна на одреден број договорни субјекти заради вршење опфатени дејности, на еден од тие договорни субјекти, или од договорен субјект на такво заедничко вложување во коешто тој е составен дел.
- **Набавки за препродажба или закуп:** Секторската директива ги исклучува од својот делокруг на примена договорите доделени заради препродажба или закуп на трети лица. Исклучокот има за цел да ги опфати, на пример, договорите за стоки кога

договорниот субјект планира да ја продаде или изнајми набавената опрема на конкурентен пазар. Тие договори се исклучени само ако договорниот субјект нема посебно или ексклузивно право за продажба или изнајмување на предметот на таквите договори. Други субјекти може да го продаваат или изнајмуваат предметот според истите услови како договорниот субјект.

- **Договори помеѓу договорни органи:** Договорите доделени од договорен орган на правно лице регулирано со јавното или приватното право не спаѓаат во опфатот на Секторската директива ако се исполнети посебни услови за контрола, процент на дејноста и учество на приватен капитал (идентично на исклучокот за „интерни набавки“ од Директивата. Види Резиме на СИГМА за јавните набавки 39, *Интерно доделување договори за јавни набавки*).

Што претставува исклучокот од член 34?

Согласно со член 34, Европската комисија во одредени случаи може да дозволи договорните субјекти да бидат изземени од одредбите на Секторската директива. Исклучокот се применува ако опфатената дејност, во земјата-членка каде што се извршува, е директно изложена на конкуренција и се врши на пазар до кој пристапот не е ограничен.

Тестот дали пазарите се конкурентни мора да ја земе предвид правната и фактичката ситуација во засегнатата земја-членка. Тоа се разгледува на основа од случај до случај. Чести исклучоци во врска со дејностите во поединечни земји-членки вклучуваат производство и снабдување со електрична енергија, истражување за нафта и гас и обезбедување експресни и курирски услуги.

Исклучокот се одобрува преку Одлука на Европската комисија, којашто се донесува по барање од земја-членка или договорен субјект. Постапката со којшто се утврдува дали член 34 е применлив е дополнета со акт за спроведување донесен од страна на Европската комисија, којшто опфаќа, меѓу другото, услови за објавување, продолжувања и детали за барањата.

Листата на одобрени исклучоци може да се види на веб-страницата Europa⁶.

Правни лекови

Правните лекови се правни дејствија кои се достапни за економските оператори кои учествуваат во постапки за доделување на договор за јавна набавка. Правните лекови овозможуваат економските оператори да побараат спроведување на правилата за јавните набавки и да се стекнат со права според тие правила во случаи кога договорниот субјект, намерно или ненамерно, не се придржувал до законот.

Директивата 92/13/ЕЕЗ⁷, изменета со Директивата 2007/66/ЕЗ⁸ (Директивата за правни лекови), ги уредува правните лекови поврзани со постапките за доделување договори во секторски опфатените дејности.

Целта на Директивата за правните лекови е да овозможи неправилностите што настануваат во постапките за доделување договори за јавна набавка и одлуката за избор на најповолна

⁶ http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/rules-implementation/exempt-markets/index_en.htm

⁷ Директива 92/13/ЕЕЗ за координирање на законите, прописите и управните одредби во врска со примената на прописите на Заедницата за постапките за набавки на субјектите кои работат во секторите за водоснабдување, енергетика, транспорт и телекомуникации, 25 февруари 1992 година.

⁸ Директива 2007/66/ЕЗ со која се изменуваат и дополнуваат Директивите на Советот 89/665/ЕЕЗ и 92/13/ЕЕЗ за подобрување на ефикасноста на постапките на правна заштита во врска со доделувањето на договори за јавни набавки, 11 декември 2007 година.

понуда да бидат оспорени и коригирани веднаш штом се појават. Примената на Директивата за правните лекови треба да ја зголеми законитоста и транспарентноста на таквите постапки, да изгради доверба кај друштвата и да овозможи отворање на локалните пазари за јавни набавки за странска конкуренција.

Иако во сите земји-членки се применуваат основните начела и обврски, земјите имаат различни правни и судски режими, а како резултат на тоа деталите за спроведувањето на Директивата за правните лекови варираат за да се одразат конкретните околности. Меѓутоа, сите национални постапки за правна заштита мора да бидат:

- јасни и недвосмислени, односно разбирливи и лесни за користење за економските оператори;
- достапни за сите економски оператори кои сакаат да учествуваат во конкретна постапка за јавна набавка без дискриминација, особено врз основа на националноста;
- ефективни во спречување или корекција на незаконитостите извршени од страна на економските оператори и/или договорните органи.

Директивата за правни лекови налага земјите-членки, во одредени околности, да обезбедат период на мирување во фазата на доделување на договорот, кога економските оператори кои учествуваат во постапката за јавна набавка се известуваат за одлуката за избор на најповолната понуда. Оваа обврска има за цел да го обезбеди правото да се обжали постапката за доделување на договорот пред извршувањето на договорот за јавната набавка. Други одредби вклучуваат обврска да се извести за директните доделувања и во одредени случаи да може да се изрече санкција за ништовноста на склучен договор.

Дополнителни информации

Публикации

СИГМА (2015), *Прирачник за обука за јавните набавки*, издание на ОЕЦД, Париз, <http://www.sigmaweb.org/publications/public-procurement-training-manual.htm>

Резимеа за јавните набавки

<http://www.sigmaweb.org/publications/key-public-procurement-publications.htm>

СИГМА (2016), *Договорни органи*, Резиме 3, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Договори опфатени со Директивите за јавни набавки*, Резиме 4, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Разбирање на финансиските прагови на ЕУ*, Резиме 5, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Алатки за јавни набавки*, Резиме 11, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Е-набавки*, Резиме 17, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Рамковни спогодби*, Резиме 19, издание на ОЕЦД, Париз

СИГМА (2016), *Интерно доделување на договори за јавни набавки*, Резиме 39, издание на ОЕЦД, Париз

Други извори

Веб-страницата на Комисијата во врска со набавките го опфаќа класичниот јавен сектор и секторски опфатените дејности.

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/index_en.htm